

→ ella ein samkyntan. Í Frakklandi vórðu samkynt brennd á báli fram til 1760.

Kirkjan og við henni somuleiðis samfelagið hava gjørt alt fyrri at skúgva okkum samkynt burtur, og tí eru vit ikki at finna í søguni. Henda stóða helt fram til síðstu öld. Hetta er enn týðiligari enn tann manglandi søgan um kvinnur. Fyri at orðskín ikki mátti nevast í dómsbókunum og dómunum, sum kortini vórðu dæmdir, varð brotsgerðin, nevniliga tað at vera og serliga liva sum samkynt, nevnd -tann navnleysa brotsgerðin-.

Seinri eru vit komin í søguna úttan at ynskja tað, men í dag verður aftur alt gjørt fyrri at gloyma tað burtur.

Tað, eg hugsi um, er seinni veraldarbardagi, tá vit samkyntu saman við jøðum, kommunistum, asosialum, brotsfólki, Jehova Vitnum, flóttafólki og sigoyarum vórðu sett í konsentrasjónslegur, við ávikavist ljósareyðum, gulum, reyðum, svartum, grønnum, violetum, bláum og brúnum trikantum á bringuni, sum vórðu nýttir sum mál hjá fangavörðunum.

Samkynt í fangalegunum

Av teimum mongu samkyntu, kanska ein kvart millión, sum vórðu sett í legurnar, komu bert fá livandi út aftur. Mótvægis hinum fangunum, sum eisni komu livandi út aftur, hava bert fáir samkyntir fangar skrivað um hetta, tí teir vórðu kortini ikki góðkintir sum fullgöð menniskju, tá tey sluppu út aftur, og tessvegna fingur tey heldur ikki nakra figgariga samsýning sum hinir bólkarnir. Skammiligt fyrri samfelagið og serliga Týskland! Vit vóru eisni óynskt sum luttakarar á minningarhaldinum í Týsklandi á 50 ára degnum fyrri krigslok.

Annars nýta vit í dag viðhvørt tann ljósareyða trikantin sum okkara tekin og eisni sum tekin um, at vit enn eru útsett fyrri samfelagligum trýsti. Tey seinru árin eru vit farin at nýta elabogalítnar sum okkara frælsistekin.

Hvussu lítill ansur er givin hesum bólk, sæst eisni á tann hátt, at næstan eingir minnisvarðar eru reistur. Fyri fáum árum síðan varð ein minnisvarði reistur í Hollandi, men tað var av okkum sjálvum. Tað er gleðiligt, at hann hevur fingið loyvi at verða standandi.

Ein fangi úr eini konsentrasjónslegu í Sachsenhausen, Heinz Hegger úr Eysturriki, hevur skrivað í 1973 um hesi ræðuliga ár. Men tað bar honum ikki til, fyrr enn aftan á okkara uppveistur í New York í 1969 móti mismuni (diskriminasiójn), sum byrjaði á einari barr fyrri samkynt, nevnd Stone Wall. Hesin uppveistur hevur síðan fært við sær, at vit samkyntu fingur okkara eina samleika (identitet), sum vit virðismeta høgt. Síðan hava vit framhaldandi bærst fyrri okkara rætti, og nú eisni í Føroyum.

Vit eru eisni komin í søguna í USA. Nógvar eldri minnst ivaleyst McCarthy-tíðarskeiðið í USA, har øll, sum vórðu illtinkt at vera ímóti USA, sum til dæmis kommunistar og samkynt, vórðu jagstrað, mistu sítt arbeiði og vórðu sett í fongsl.

Í sambandi við frígeringina av luttum í byrjanini av síðstu öld og kvinnufrígeringina frá

byrjanini í hesi öld gjørdist tað alsamt lættari eisni hjá samkyntum. Hetta gjørdist serliga týðiligt undir og aftan á ungdomsuppreisturin í 1960'um og 70'um.

Síðan hava nógvar bólkur fyrri samkynt, serliga Gay Liberation frontar í ymsum londum og eisni tey eldru felegni sum t.d. -Forbundet af 1948 for bøsser og lesbiske- arbeitt nógvar og við góðum úrsliti fyrri okkum her í Danmark, Noreg, Svøríki, Finnlandi og eisni Íslandi, men ikki í Føroyum enn.

Sum úrslit av hesum arbeiði kann eg nevna:

Ikki loyvt at gera mismun

- Tað er ikki longur ólógligt at vera samkyntur.
- Lágaldurin fyrri kynsligt samliv er eins fyrri hin- og samkynt, nevniliga 15 ár.
- Tað er ikki loyvt at gera mismun á samkyntum alment í samfelagnum, sum ta t.d. fólk skulu setast í starv.
- Vit hava fingið eina lóg í Danmark, Noreg og Svøríki um og tí rætt til skrásett samliv av samkyntum, sum gevur okkum næstan somu rættarlíga stóðu sum hinkyntum við teirra hjúnabandi. Enn kunnu vit tó ikki settleiða, men tað skal nokk koma. Arbeiðt verður fyrri tí eisni.
- Tað eru vit so sanniliga eisni fær fyrri. Men tað ber so ikki til enn.
- Vit kunnu í Danmark, Noreg og Svøríki, ið hvussu so er í størri býum, liva sum vanlig fólk.

Hvat siga tey kristnu hví?

Hví ynskir kirkjan ikki og við henni eisni aðrir trúarbólkar og serliga leiðarar tess, at vit skulu fáa somu rættindi sum tey flestu, nevniliga tey hinkyntu? Hverjum eru tey bangin fyrri? Er tað ræðslan fyrri okkum, ella at okkurt av samkyntum lyndi eisni kann vera í teimum normalu? Eru tey bangin fyrri sínum egna hjúnabandi? Um so er, hví?

Fyri summi, serliga tey við fordómum, sum tey sjálf kalla trúgv ella vitan, er svar ið einfalt. Tað stendur í Bibliuni. Tað hava tey hoyrt og kanska viðhvørt eisni lisið um úttan umtanka. Vanliga kenna tey eingi samkynt, als ikki sum vinfólk, men við hvørt hava tey sæð onkran ella onkra, sum tey hava hoyrt eru samkynt. Men at tosa við tey og vera saman við teimum, tað hætta tey sær ikki. Hesi fólk hava tí mátt og megi yvir mongum og eru tí fær fyrri at stýra sjældini bæði innan sínar egna trúarbólkar og eisni úttanfyrri. Tianverri hava tey eisni havt vald til at fáa okkum samkyntu til at byggja okkum fyrri teirra omennskansligu fordómum, so vit eisni hava tagt í eldur, vent hin vangan til og mett, at kanska vóru vit eitt sindur onormal og eitt sindur sjúk. Best var at tuga. Men tíðin er farin frá hesum úttanlands. Nú vilja vit føroysku samkyntu eisni svara aftur í Føroyum, men samstundis gera samfelagnum greitt, at vit vilja liva í fróði saman við og í tí, um so er, at vit fáa somu rættindi. Fyri at fáa tað, er tað neyðugt at hava nakrar lógr til hjálpar.

Hesi somu fólk, sum eg her havi tosað um, siga seg vera taldfólk fyrri tey flestu. Tað er lætt at skilja, hví tey skilja so týðiliga ímillum tey hinkyntu

sum verandi tey kristnu, tey frisku, tey nátturliga, tey við góðum hugsanum, kenslum og gerðum mótvægis okkum samkyntu sum verandi ímóti kristnari trúgv, sjúk, ónaturlig og hava vánaligar og persversar hugsanir, kenslur og gera ógerðir. Sálárliga og samfelagsliga er hetta ein kendur háttur at stýra fólk við, at finna minnilutar, at gera teir til svindabukkar.

Tala er silfur - men tøgñ gull

Tað er eisni lætt at skilja, at tey, sum bert lurtu eftir sín- um leiðarum úttan at spyrja, hví og hvussu tey eru komin til sínar áskoðanir, at tey ikki vilja verja tey fáu, nevniliga tey samkyntu. Hetta gera tey fyrri at sleppa at vera trygg í sínum bólk og ikki skula misteinkjast fyrri at hoyra til tann syndafulla bólk. Tað er nógvar lættari fyrri tey at tuga. Hjá teimum er -tala silfur, men tøgñ gull-, men tað er tað ikki fyrri okkum, tí hjá okkum er øvugt. Tøgñ er eingin vernd, men ein höttan móti okkara samleika og okkara møguleika at vera fri menniskju.

Eg veit væl, at tað finnst nógvar, eisni poolitikarar og prestar, sum eru ósamdir við hesar fordómar mótvægis okkum, men vit hoyra tianverri bert so sjáldan til teirra. Í sambandi við møgulegt kjak í Føroyum fáa hesi nú høvi til at luttaka í kjakinum, og vónandi fara tey at luttaka, annars kunnu vit ikki rokna við broyting.

Tað, ið SPG, presturin í Fuglafirði Peter O.K. Olafson, læknin Jens av Rana og teirra líkar byggja sínar fordómar á, er ivaleyst:

1. Fyrsta Mósebók 19,1-25,
2. Tríða Mósebók 18,22 og 20,13,
3. Paulusar bræv til rómverjar 1,24-27,
4. Paulusar bræv til korintmanna 6,9 og
5. Paulusar bræv til Timoteusar 1,10,

sum eg vil koma nærri inn á seinri.

Eg undrist á, at teirra fatan av tí kristnu læruni við so tyðandi boðum um næstrakærleika, har tað stendur -Tú skalt elska næsta tin sum sjálfan teg-, -Tú mást ikki bera rangan vitnisburð um næsta tin- (úr Mósélóg), -Dømið ikki, at tit ikki skulu verða dømd, og tí at við tí dómi, tit døma, skulu tit verða dømd- (Matteus 7,1 og 2) og annars við Jesusar kærleiksboðum sum heild, hvussu ber tað til, at tey leggja eftir tí ónda, tí negativa í Bibliuni? Hví sigga tey flisina í eyga næstanna, men ikki plankan í sínum egna? Hvussu ber til at kasta stein, tá man sjálvur býr í glarhúsi?

Framhald:

Almannakkin komin

Almannakkin hjá Føroya Forngripafelag er komin út.

Eins og undanfarnu árin er ein mynd fyrri hvønn mánað við frágreiðing á føroyskum, donskum og enskum máli.

Úr innihaldinum kann nevast:

Næsta ár eru liðin 50 ár, síðan Føroya Forngripafelag læt lögtinginum gripasviðið, ið var grundstøðulin, tá ið Føroya Fornminnisavni varð stovnað í 1952.

Ravmagnsverkið í Botni verður 75 ár næsta ár.

27. juni næsta ár eru 50 ár liðin, síðan fyrsta Tjaldrið hjá Skipafelagnum Føroy-

um fór á land á Mjóvanesi og sakk.

Føroya Skipara- og Navigatørfelag er elsta fakfelag í landinum og verður 100 ár í 1996.

Føroya Forngripafelag verður 80 ár 24. september. Grundarstjórnin til Meingheitsbúsið í Havn varð lagdur 5. juli 1896.

Gamla kirkjan í Fuglafirði varð bygd fyrri 125 árum síðan.

Ein mynd er av Eiðisdammunum í Koltri. Elisabeth í Koltri hevur greitt frá, at verfið hennara, gamli Niclas fór undir at gera skip til ab'asynirnir, Niclas og Kristian. Niclas, maður

Elisabeth, helt fram við arbeiðinum og gjørdi atljógsíður, havnar og ein vita í hesi lítlu skipahavnini í Koltri.

Forsíðumyndin á almannakkinum er av teimum báðum seksæringunum, sum Víkingaskipahøllin í Roskilde hevur latið smíða. Aftast í almannakkinum greiðir Tita Vinther frá tí stóra arbeiðinum, sum tað var fyrst at granska, og síðan veva og tæva vaðmálið.

Limirnir í Føroya Forngripafelag fáa almannakkin sendandi. Almanakkin fæst annars í bókasøluum fyrri 50 krónur.

Andreas Petersen, landsstýrismaður:

So ótrygt er tað nøyvan á LS

- Eg havi nokkso ilt við at skilja, at starvsfólkini á Landssjúkrahúsinum skulu kenna seg so ótrygg, tí ongar uppsagnir hótta, sigur Andreas Petersen, landsstýrismaður í heilsumálum

Sosíalurin hevði leygdagin samrøðu við Tórunn Patursson, forkvinnu í Sjúkrasjúkrafelag Føroya, og hon segði m.a., at starvsfólkini á Landssjúkrahúsinum kenna seg ótrygg, tí tey ongantíð fáa nakað at vita um ætlaðar broytingar.

Andreas Petersen, landsstýrismaður í heilsumálum, hevur ilt við at skilja, hví starvsfólkini á Landssjúkrahúsinum skulu kenna seg so ótrygg júst nú.

Landssjúkrahúsið fær triggjar milliónir krónur meira á figgarætlanini næsta ár. Tað er eitt lítið sindur minni enn lónarhækkarin, men tað kann ikki kallast nøkur skerjing. Klaksvíkar Sjúkrahús fær t.d. hálva aðru millión krónur minni enn í ár.

at vit brúka 345 mió. krónur um árið til heilsuverkið, og upphæddin hevur verið tann sama í trý ár. Í mun til fólkatalið brúka vit meira til heilsuverkið enn Danmark. Vit hava ikki so ógvusligar sparingar, sum nú verða gjørdar í heilsuverkinum í Svøríki, og sjálfv tí ríka Noregi verður ansað væl eftir at halda útreiðslunum til heilsuverkið niðri, sigur Andreas Petersen.

Hann heldur í so nógvar verða gjørdar burtur úr, hvørja ferð onkur broyting stendur fyrri at gera á Landssjúkrahúsinum. Og broytingar eru nøyðugar av og á hesum

